

Jurij Videc

Čopič, rdeča, bela, macola in dobra volja

Skoraj tisoč prostovoljcev in prostovoljk na **slovenskih planinskih poteh**, ki jih je za četrtno ekvatorja, skrbi, da so urejene, kot se šika. Markacisti opravljajo sila raznoliko delo, od risanja Knafelčevih markacij do težaškega dela z lesom in tehnično zahtevnih nadelav z železjem. Član tehnične skupine Jurij Videc poudarja, da gre za delo, kjer je skupina močna toliko, kolikor zmore njen najšibkejši člen.

GREGA KALIŠNIK

Ustaljena podoba markacista ga skicira kot nekoga, ki s penzelčkom in lončkom farbe hodi po hribih in sem ter tja na skalo ali drevce namala bel krog z rdečo obrobo, markacijo, ki si jo je za naše kraje leta 1922 izmislil Alojz Knafelc. Od tod Knafelčeva markacija. Ampak takšna skica je sila ubožna. V **Planinski zvezi Slovenije (PZS)** s 40.000 člani je približno 950 do 980 registriranih markacistov (in markacistk). Vsi svoje raznoliko, hierarhično urejeno delo opravljajo prostovoljno.

»Nekaj dnevnice in prehrane je v zadnjih petih letih ob državnem financiranju refundirane«, a iz državne vsote gre denar še za izobraževalno komisijo, tehnično skupino, tehnične akcije, pa društvom, ki so skrbniki **planinskih poti**. Na pot markiranja vstopiva z Jurijem Vidcem, 43-letnim Laščanom. Predpogoj, da postaneš markacist, je članstvo v **PZS**, potem prijava in opravljen tridnevni tečaj za markacista kategorije A. »Postaneš enak med enakimi, po dveh letih lahko napreduješ v markacista B...« Ajevci opravljajo osnovna, malarska dela, rezanje podrasti, morda čiščenje odvodnjavanj. Ni tehničnega dela z motornimi žagami, električnim orodjem, kar lahko počnejo bejevci, ki »morajo imeti tudi tečaj za varno delo z motorno žago. Markacist kategorije B poleg vsega ajevskega postavlja drogove za smerne table, nadeluje poti, dela z lesom, recimo, da gre za ureditev bočnih opor, stopnic«. Najvišja je

kategorija C, vanjo sodi ureditev varoval, napređoval, jeklenic, lestev, klinov, stopov, skob ... Med markaciste prihaja vse več mladih, pove Videc, ne nazadnje tudi zato, ker so izobraževanja zadnja leta brezplačna.

ZAKONCI, KOLESARJI, NEPLANINCI

Tačas je pri nas verjetno največ B-kategornikov, mojstrov urejanja jeklenic in sorodnega pa med 40 in 50. Med devetstoterico je približno 20 odstotkov žensk, »veliko je zakoncev«. Težko bi našli koga, ki je markacist, pa ni vsaj planinec, zadnje čase med Knafelčeve sledilce prihaja vedno več turnih kolesarjev, veliko je planinskih vodnikov. Zgolj risarjev s čopiči ni.

Najvišje izurjeni, cejevci, sodijo v tehnično skupino, med njimi je tudi Videc, ajevci jim lahko pomagajo z nošnjo opreme, šerpovskim delom, logistično podporo, bejevci pa so več kot dobrodošli tudi na tehničnih akcijah, zlasti pri delu z lesom.

V Sloveniji je več kot 10.000 kilometrov urejenih **planinskih poti**, četrtna ekvatorja, »mreža je kar razvejana«, skrbništvo pa je nikoli končana zgodba. **Planinska društva** so načeloma skrbniki poti, »tako je tudi v našem PD Laško, ko končaš delo na nekem odseku, čaka na ureditev že naslednji«. Vsaka pot mora biti v začetku sezone vsaj pregledana, evidentirana. Je to sploh izvedljivo? »Imamo okoli 170 aktivnih društev, ki imajo vsaj markacijski odsek. Kar pomeni načel-

nika in enega člana.« Vseh društev je okoli 220. Razmere na poteh so evidentirane tudi v PlanGIS, informacijskem kartografskem sistemu za poročanje o poškodbah, kar je podlaga za maPZS, brezplačno aplikacijo, ki omogoča lažje načrtovanje izletov in orientacijo na terenu, s podatki o označenih **planinskih poteh** pa je nepogrešljiv pripomoček za ljubitelje gora.

OPREMA IN DOBRA VOLJA

Ko gre A-markacist na teren, potrebuje osebno varovalno zaščitno opremo, čevlje, delovno zaščitno obleko, opremo za risanje in čiščenje markacij, krtačo, strgalko, cunjico »pa predvsem dobro voljo«. Glede barv, Knafelčeva markacija je sestavljena iz dveh ideološko nekompatibilnih, vsaj na slovenski zemlji in njenih višjih legah. Bejevec potrebuje motorno, ročno žago, sekirco, kladio, macolo, vrtalko, žeblje. Cejevci pa imajo še orodje za nadelavo napenjalcev jeklenice, težje macole, udarno kladio, agregat, v naravi ni vtičnic. Na grbi imajo 20 do 25 kilc opreme, v pomoč sta jim vojska in policija s helikopterji. Po zraku gre gor grede, v dolino pa se oprema tovori na hrbitih. Če je v načrtu risanje markacij, gre markacist na teren lahko sam, ob zahtevnejših podvigih kajpak ne. Tehnične akcije v visokogorju so planirane za leto naprej, objavljeni so razpisi, »ob interventnih zadevah, podorih, pa gremo na pot z danes na jutri. Po udarek je na **Slovenski planinski poti**, ki mora biti brezhibna skozi

celotno sezono«.

S tehničnega vidika so jeklenice, varovala, napredovala, najzah-tevnejša, fizično pa recimo ob na-delavi stopnic, bočnih erozijskih zaščit popravila z lesom. »Najbolj se kvarijo okrogli leseni tramovi ob poteh, ki preprečujejo, da bi se pot krušila, sesuvala v dolino.« Jeklenice v zatišnih legah, poslušam poznavalca, so trajne, na grebenih, recimo od Malega Triglava na vrh očaka, »tam so pa letna opravila«. Popravila. Gromske strele ruvajo kovino iz skale neprenehoma. Tudi posledice poplav izpred treh let se še vedno odstranjujejo tudi v hribih, »težko je verjeti, kaj je na-rava povzročila na pastirski poti od Suhadolnika na Kokrsko sedlo, hudournik je malone vse odnesel v dolino, v reko Kokro«. Ponekod markacije komaj gledajo na svetlo, toliko je nasutja materiala. Tudi na Koroškem se še vedno borijo s posledicami ujme, zadeve še niso takšne, kot so bile nekoč.

POTI BREZ HUDE KRVİ

Omenjeno je bilo **turno kolesarstvo**, višinski biciklisti »sami skrbijo za svoje poti«. Pred leti je med planinci in turnimi, gorskimi kolesarji vrela huda nestrpnost, kako je zdaj? »Nastrojenost je bila, a treba je razlikovati med spustaši in turnimi kolesarji. Kdor prikolesari na hrib, se bo verjetno po pameti odpeljal tudi v dolino.« Po isti poti kot hodci, to so planinske dvonamenske poti, »kjer sta legitimna uporabnika tako planinec kot kolesar«. Zadeve so zdaj mirne, a vsaka novost, tako Videc, v malo bolj konservativni družbi zahteva svoj čas. »Kolesarji so v hribih realnost, so sprejeti.« Kaj pa ferate, tudi te so v naših krajih pred leti vzbujale nemalo gneva. »Ferate niso del **planinskih poti**, mi zanje ne skrbimo.« Tu so v ozadju športna, turistična društva.

Vse več je vsega, tudi ljudi v gorah, kar se pozna tudi pri delu markacistov. »Seveda se v alpskem svetu frekvenca povečuje, obstajajo želje, da bi se ljudi preusmerilo tudi v predalpski svet, sredogorje, a instagram planinstvo in pokovidno obdobje sta množice pognali v gore, da se zgoraj fotografirajo, pomemben je tajming, čas, ki ga nekdo potrebuje za vzpon ... Pa Slovenija kot turistična destinacija se

kajpak hvali tudi s svojimi gorami.«

Je nevihta nevihta ali tudi tu zaznavajo drugačnost? »Poplave pred tremi leti so bile ekstremen pojav, govorimo o stoletnih vodah in podobno, a stoletna neurja, ujme, se pojavljajo bistveno pogosteje. Morda pa smo na te pojave le bolj osredotočeni.« Vremenskih težav je gotovo več, »a s tem moramo živeti in ne obupati«. Morda ne bi bilo napak, tako Videc, če bi nekatere poti ukinili, ker so prenevarne in jih ni smotno vzdrževati, ker so vse prevečkrat sesute. Lahko pa se bo kakšno pot tudi v večji meri prestavilo. Prestavitve poti so celo zaželeno na območju Triglavskega narodnega parka, v mirnih conah, kjer denimo gnezdi divji petelin.

ZAKAJ ŽE? ZARADI VARNOSTI

Letos ima tehnična skupina planiranih 18 akcij. Za njimi je delo na Begunjščici, pa seveda na triglavskem grebenu, porihkala se je Uršlja gora, akcija na Bavškem Grintavcu je bila prekinjena zaradi slabega vremena ... »Na zahtevnejše območje ne moreš maja, junija, ker je tam še sneg.« Marsikdo je že positnil, zakaj **planinske poti** obnavljajo sredi sezone, odgovor je preprost in niti ne tako težak za razumevanje: »Ker drugače ne gre, zaradi varnosti.«

Tudi varnosti pohodnikov. Med deli na **planinskih poteh** so te zaprte za pohodnike, turiste. Zgodilo se je, da so med delom na Kriških podih proti Razorju postavili policijsko zaporo, pa so tudi to nekateri najpametnejši obšli. In policistom dopovedovali, da opravljajo podvig po Slovenski planinski transverzali in da tega ali onega vrha nikakor ne smejo izpustiti. Stanje poti, tudi glede popravil, se na maPZS osvežuje na 24 ur, ljudje se lahko o prehodnosti prepričajo vnaprej, tudi na izhodiščih poti so obvestila v treh, štirih jezikih, pa tudi fizična zapora. Izgovorov ni, a če kršitelj pride na delovišče, mu markacisti ne morejo nič. Ljudje se ne zavedajo, kaj pomeni urejanje poti in kakšna nevarnost preži na kršitelje.

Glede prostovoljstva, včasih so markacisti za opravke dobili tudi kak dan dopusta, danes tega ni več. Je markacistov dovolj? »Nas je dosti, ni nas pa dovolj.« Določeni odseki so zadnje čase zaživali, nekateri malo zamrli.

Jurij Videc je predsednik **Planinskega društva** Laško in vodja markacijskega odseka, pa tudi planinski vodnik. Po poklicu je nabavnik v podjetju BlueTraker Celje. Po izobrazbi logist.

Kot markacist poudari, da pri njihovem delu ne gre za posameznika: »Smo ekipa, tudi kot vodja akcije si odvisen od ekipe, en človek sam ne zmore ničesar.« Okej, logistika je v rokah vodje, ostalo pa je odvisno od ljudi, ki so usposobljeni in voljni. Supermanov ni. Sledijo reklu, da je veriga trdna toliko, kot zdrži najšibkejši člen. Član. Toliko let že delajo skupaj, da se samo spogledajo in vedo, kaj mora kdo početi. »Hkrati pa pridružimo kakega mladega, da dejavnost peljemo naprej.«

Nesreče? »Hvala bogu ne pomnim hujše, morda kak zvin, izguba orodja, nič dramatičnega. Upam, da tako tudi ostane.« In če se bliža nevihta, oni pa so ob zajlah, ob smrtno nevarni kovini? »V akcije ne silimo v nestabilnih razmerah, če pride do izjemnih situacij, pa poiščemo zatočišče, zavetišče.« Ob večdnevni projektih prenočujejo v **planinskih kočah**.

Videc meni, da kdo planinske oznake tudi namenoma poškoduje? »Ni izključeno,« tarča so zlasti table, pa lepljenje nalepk na smerokaze, da o objestni hoji po jeklenici kot po slacklinu ne govorimo. Ali pa plezanje po vršnih križih, **Aljaževem stolpu**, spomeniku nacionalnega pomena.

Ampak to počne le odstotek onih, ki se jim od višine zvrtil v napačno smer.

NAJVISJA JE KATEGORIJA C, SEM SODI UREDITEV VAROVAL, NAPREDOVAL, JEKLENIC, LESTEV, KLINOV, STOPOV, SKOB ... OBSTAJAJO ZELJE, DA BI SE LJUDI PREUSMERILO TUDI V PREDALPSKI SVET, SREDOGORJE, A INSTAGRAM PLANINSTVO IN POKOVIDNO OBDOBJE STA MNOŽICE POGNALI V GORE.

JURIJ VIDEĆ

**V PLANINSKI ZVEZI
SLOVENIJE S 40.000
ČLANI JE PRIBLIŽNO 950
DO 980 REGISTRIRANIH
MARKACISTOV. VSI
SVOJE RAZNOLIKO
DELO OPRAVLJAJO
PROSTOVOLJNO.**

Tehnična skupina opravlja najtežje naloge. FOTO ROMAN GRAČNER

Ekipa s svojo pezo FOTO GREGA ERŽEN

»Nas je dosti, ni nas pa dovolj,« pravi Laščan Jurij Videc. FOTO GREGA KALIŠNIK

Težko je verjeti, kaj povzroči narava.

FOTO JURIJ VIDEČ

Videc na delu FOTO GREGA ERŽEN**Ajevka v akciji** FOTO BOŠTJAN BALANTIČ